

૫૩૩૭

મુખર્ષના ઘેટીં હુલ્લીડના ગરબા.

રચીને પ્રસિદ્ધ કરનાર

કવિ ગિર્વરલાલ હરકિસનદાસ.

સુરત.

અંથ સ્વામિત્વના સર્વ હક્ક સ્વાધીન છે.

==:==

સુરત "ગુજરાત સ્ટાન્ડર્ડ" પ્રેસ.

સંવત ૧૯૪૯.

સન ૧૯૪૩.

કીમત બે આના.

કંચનમે રત્ન ઘન, ઘટામે બિંદુત જેસે;
 રૂપવારી નારી સીલધારી મુખકારી હે;
 દાતા ધનયુક્ત પુત્રી સત્તા સમદ્રષ્ટી જેસે;
 નાતા નેહ સાથ ખુખી, યાકી કહુ ન્યારી હે;
 શક્તિ શીવસન્નિધ જેઓં, જતી ગિરિ કંદ્રામે,
 દંતી રાજ દાર કર. સૂરકે કટારી હે;
 કહે ગીરધારીલાલ, ધ્યાન રમાપતી જેસે;
 રસરૂ કર કવિતા રંભા સ્વર્ગવારી હે.-૧

૨.

પુસ્તક પામર કર, ચતુરા ગમાર જેસે,
 લંબકરન ઉપર, કંચન અંબારી હે;
 દોલત બખીલ કર, બંદર ષોશાગ જેસે,
 બહેરે બેખૂજ આગે, સરસ રાગ દારી હે;
 ન્યાય નલાયક કર, રતન કુંભાર જેસે,
 કલમ અનાડી કર, અજ્ઞનસે ચારી હે;
 કહે ગીરધારીલાલ, દાનજી કુપાત્ર કર,
 તેસે અરસીક આગે, કવિતા બિચારી હે-૨

મુંબઈના છેલ્લાં હુલ્લડના ગરબા.

પરમેશ્વરની સ્તુતી.

હરીગીત છંદ.

જેવ ઉપર સયન વળી સિધુસુતા જેને વરી
દરવા તણો જે હામ જેની દ્રષ્ટી છે કરણા બરી,
ધનશામ તનનેત્રિવાએ પનમાળ શુભ જેણે ધરી
કૌસ્તુભમણીયુતહાર શ્રોત્રે કાટિ રવિ કાંતી હરી—૧
નવ રત્ન મય સિર મુકુટ ઝળકે મુખ મધુર હસવું દિસે
મુની વક્ષ કિતર સુરાસુર સૌ પ્રભુપદ ધરતા શાસે,
જુજ એક મધ્યે કમળ જેમાં બહુ મુરતી પેખિયે
શામ બીજા કર વિષે ધરી ગદા ત્રીજે દૃખીયે—૨
કર ચતુર્થ ચક્ર સુદરશનેયુત નાદ મુની એક પાસ છે
નુંબર ક્રમી ગુણ ગાય વળી જ્યાં ગરડ પ્રભુના હાસ છે
અર્જુ સેવે લક્ષ્મી એવા દયાના સાગર હરી
શીશુન વિષ્ણુ છાત્રી કવિ ગિરધરે સ્તુતી કરી—૩

સાખીની ગરબી પેહલી.

મુંબઈ બંદર માંચ હુલ્લડ મદાબારત વાગ્યું.

દેહેશતે દિલ ગભરાય, લોક છવ લઈને ભાગ્યું. રેક.

સાખી.

- ધૂધવાતો હોએ દેવતા, ગંછ ધાસનિ માંધ,
તેમ મુસલમાનો વિષે, કોધનું રૂપ ધરાય. દુસ્સડ. ૧
- સડ પેહેલી રંગુનમાં, મુસલમાનોએ ધૂમ,
મચાવી જગરી પછી સુણી, આજમગદની યૂમ. દુસ્સડ. ૨
- નિરદોષ અને સુખદાઈ જે, ગૌમાતા કેવાય,
તેને માડી મારવા, હીંદુથી કેમ જોવાય. દુસ્સડ. ૩
- અદલ રાજ અંગરેજીમાં, મુસલમાનોને બંધ,
કરતાં એવા પાપથી, સરકાર શું કર્યું બંધ. દુસ્સડ. ૪
- ત્યાંથી ભૂત તે દોડ્યું, આવ્યું પટણ પ્રભાસ,
તામુનના તેવારમાં, કીધો હીંદુ મંદિરનો નાશ. દુસ્સડ. ૫
- જનુની કોમ ઇસલામીએ, વિના કારણે વેર,
લીધું લૂટી મારીને, હિંદુઓને ભૂંડી પેર. દુસ્સડ. ૬
- મહાદેવ દેરાં વિષે, ધૂમ્મા ભાંગી દાર,
અમડાવીને દેવને, હિંદુઓને માર્યા દાર. દુસ્સડ. ૭
- જેક વલ્લભાચાર્યની, તેમાં ક્યો પ્રવેશ,
નાણું લૂટી અપવિત્રતા, કીધી તેથી થાય કલેશ. દુસ્સડ. ૮
- કાજો કહેર વરતાવિઓ, મુસલમાને એ રીત,
વાત સુણી સડ દેશમાં, દુખ્યાં સજ્જનના ચીત. દુસ્સડ. ૯
- કાડીયાવાડ ગુજરાતમાં, આ સમયે છે શ્રેષ્ઠ;
મુંબાઈ જ્યાંના માનવી, સમરથ પોંચાડે કેડ. દુસ્સડ. ૧૦

મહાજન મળ્યું મુંબાઈમાં, પ્રભાસ અમુર ઉન્માદ,
 ઉત્તરાણ કરી પોંચવા, સરકારથી ખરી દાદ. દુલ્લહ. ૧૧
 ને ચર્યા ઇસલામીમાં, થતાં અદેખાઈ પુર,
 આવી તેથી ચેતિયા, સેડિયા સરકાર ઉર. દુલ્લહ. ૧૨

ગરબી બીજી.

(ઓધવજના સંદેશાની રાદ.)

મુંબાઈમાં પંકાતા મોટા સેડિયા,
 ખીમજના સુત રડા લક્ષ્મીદાસજે,
 ધર્મની હાની પ્રભાસ મધ્યે સાંભળી,
 સહાય કરવા સભા ભરીને ખાસજે. મુંબાઈના. ૧
 રૂપીઆ સદસ્ય વીસેક કીધા એકડા,
 ન્યાય મેળવવા કારટથી નિરધારજે,
 ઇસલામીએ લીધો રસતો ઉલટો,
 હિંદુઓને પમાડવાને હારજે. મુંબાઈના. ૨
 અભણ તેથી ઉન્મત આવ્યા જ્ઞેશમાં,
 બકવા લાગ્યા મોટી ખોટી વાતજે,
 લક્ષ્મીદાસે બળ ક્યું સરકારમા,
 મુસલમાનો મુંબઈમાં કરસે ધાતજે. મુંબાઈના. ૩
 અમલદાર સરકારીએ અચ્છિ રિતે,
 બટોબસ્ત રાખ્યો સધળે હામજે;
 પુનેથી પણ પક્ષટનને આવવાતણી,

- ગોડવણી કીધી રાખીને હામળે. મુખપત્રના. ૪
- સંવત ઓગણીસોને ઓગણપચાસના,
આપાડ ફેરી જાણો નેલ અમાસળે,
સુકકરવારે મધ્યાને ઇસલામીઓ,
જુમ્મા મસીદ મધે મળીઆ ખાસળે. મુખપત્રના. ૫
- હમેશ કરતા મેલાવડો તે દીનનનો,
મોટો તેમજ ખાર ભરેલો જાણુળે,
દીન જગાવવા હણવાને વળી લૂટવા,
ખાતું સોધી કાઢ્યું ખોટું માનળે. મુખપત્રના. ૬
- જુમ્મા મસીદ પાસે ગલીદનમાનમાં,
હનુમાનજીનું દેર છે નિરધારળે,
હિંદુઓ ત્યાં કરતા દેવની આરતી,
નોખત તેમજ ઘેટ વગાડી સારળે. મુખપત્રના. ૭
- એટલે ઇસલામીઓ આવ્યા ધાદળે,
મસીદમાંથી કરતા બહુ પોદારળે,
નિમાજમાં અમને તો ખસેલ યાવછે,
બંધ કરો નોખત ઘેટા આ વારળે. મુખપત્રના. ૮
- ધર્મ સડને વાલો નિજનો હોય છે,
મુસલમાનોએ લીધી છેડતી એમળે,
તમાર ને ઘેટાને ફેકમાં વાટમાં,
કહો જુલમ એ સહે હિંદુઓ કેમળે. મુખપત્રના. ૯
- હિંદુઓ પશુ ધર્મ સાર સામા થયા,

બન્ને વચ્ચે ચાલ્યું બહુ તોફાનજો,
 પથરા નળીયાં સોટા ઊછળે અતીથણા,
 રહ્યું નહીં કોઈ કોઈને પછી તો જ્ઞાનજો. મુંબઈના. ૧૦
 લક્ષ્મીદાસ રસ્તામાંથી મુશ્કેલીએ,
 પોલીસ મદદે બચ્યા પ્રભુનો પાડજો,
 પુત્ર તેમનો હરી કૃપાથી ઉગ્યો,
 ઘસલામીએ કરી વણી રંજાડજો. મુંબઈના. ૧૧

ગરબી ત્રીજી.

(ગીરધારીની રાહ.)

મુસલમાનેરે, કામાટીપરામાં જઈને
 માર્શીને ભૂંડું કાઢીને. ટેક.
 દેશ બાગ્યું રે, ધંટને ફેંકી દીધા,
 અન્ય સાહીત્ય ચૂરણ કીધાં.
 પૂજા કરતીરે, સ્ત્રીના કર ગ્રહી લીધા,
 સાકડીના સપાટા દીધા.

ચાલ.

મારમારી મારગમાં નાખીરે, નહીં કસર બગાડમાં રાખીરે
 ચડે ચીતળી રે, અસુરના કૃત્ય લહીને. માર્શીને.—૧
 પેહેલાં હુલ્લડરે, થયલું અરાઠ પચાસે; તે પછિ ચુમ્મોતેર ખાસે.
 તેના કરતારે, દસ દરજ્જે વધુ ત્રાસે, આ હુલ્લડથી થયો નાશ.

ચાલ.

પોલીસના જાણુમાં આવ્યું, જશે નહીં હુલ્લડ આ દખાવ્યું,
 બચ્ચરનીરે, મદદ માગી ગભરઈને માફતીને.—૨
 અંગરેજોરે, વસે છે તેજ જગ્યાએ, નથી હુલ્લડનું રૂપ ક્યાંએ.
 બાકી સવળા રે, હામે તોફાન જણાએ, સીવરીને કોલાખામાંએ.

ચાલ.

માટુંગા દાદરને મેહેમ, બુલેશ્વરને નગ પર તેમ
 ભીંડી બજારરે, હુલ્લડે રહ્યો છે હુદ્દમને.—માફતીને. ૩
 હિંદુનારે, દેવ દેરાને તોડ્યાં
 વટેમારગુના શીર ફોડ્યાં.—
 મારવાડી રે, બ્યાજ રૂપૈયે એ દોડ્યાં,
 લેતા તેમને લુટી સિર જોડા—

માયા મુસલમાને દાંત પીસીરે, હિંદુ જમવા ન જઈ શકે વીસીરે,
 માળ ઉપરરે, રહ્યો મારવાડી ભરઈને.—માફતીને ૪
 સોથી બમણારે, અલ્લી ચોર અસરે, ક્યું દેર હિંદુનું ચૂરે
 તેને શીક્ષારે, કરવા હિંદુ આવૂરે, થયા દેષ થકી ભરપૂરે

ચાલ

ચાલ્યું રમખાણુ જમર જ્યાંએ, આવ્યો કોનસ્ટેબલ ગુડ ત્યાંએ,
 તેણે હાંકીરે, મુક્યા ગોળીઓ દમને—માફતીને. ૫

વળી દાદરરે પાસે તોફાન કંઈ ચાલે,
 સાંભળીને એવો હાલે.

મેહેમ દરવારે બગાડવાનો ખ્યાલે,

કયો હીંદુએ ખુબ તાલે.

ચાલ

પોલીસ લશ્કરી દુકડી જોડે, ત્યાં જઈને ભાંગી ખોડે
હામ હામેરે, લશ્કરે દોડી જઈને—મારતીને-૬
હિંદુ મંદિરે, ગિરગામ અંદર ધારી, કરી મુસલમાને તૈયારી.
નામ તેનુંરે, પ્રાર્થનાસમાજ સુખકારી, મુસલમાનોએ ભાંગી ખારી

ચાલ.

પથર ફેંકે મંદિરપર દેશે, જાણે નામ નીશાન નવ રેશે
ફાળે કાડ્યારે, ઇસલામીને ધમકી દઈને—મારતીને. ૭
મુસલમાનોરે, મુરદાને દફનાવા, જતાં લશ્કર જોડે નવ ફાળ્યા.
તેના ઉપરરે, હિંદુએ પથરા લગાવ્યા, તેથી ક્રોધમાં ખૂબજ આવ્યા.

ચાલ.

સરકારી અમલદાર સાથે, કરે મુસલમાનો એવી વાતે
બેર લઈશુરે, આનું જરૂર જીવ લઈને—મારતીને. ૮

ગરબી ચોથી.

(તમે ગોકુળના છો નંદલાલા—એ રાહ.)

બગર ચીંદીને નળ પર ઇસલામી,

લુટે મારે હિંદુને નહીંરે ખામી. અગ્નર૦

ભૈયા લોકની નીકાઈની દુકાને,

લુટી ખાઈ ગયા મુસલમાને. અગ્નર૦

અરશી પેટા હલવાને જલેખી,
 ભજ્યા પૂરી સીરાની ભાંગી રહેખી. અન્તર૦
 ભાંગી તોડી રસ્તા પર રઝલાવી,
 માર્યા હિંદુને ત્યાં બહુ અકળાવી. અન્તર૦
 પોલીસ સાથે લશ્કરી આવ્યા ઢોડી,
 હુલ્લડખારે ઉપર બંદુક છોડી. અન્તર૦
 નેમ તેમ કરી ત્યાં થકી કાઢ્યા હાંકી,
 સમજાવે ન માને તો મારે થાકી. અન્તર૦
 જમ્મીયાની મસીદ કને થઈ જતો,
 હિંદુ એકને દાર કયો મારી લાતો. અન્તર૦
 આંડરોડ ઉપર મુસલમાન આવ્યો,
 તેને હિંદુએ બેહેશતમાં મોકલાવ્યો. અન્તર૦
 જોલ આગળ એવીજ મારામારી,
 ગયો એક તો આ દુનિયાથી પરવારી. અન્તર૦
 કવીટગલી ભીરાતી મોહોલોને ભુલેશ્વર,
 નાગપાડા જેવી જગાની વસ્તી ઉપર. અન્તર૦
 અરમખરસની દુકાન લુટતા જાએ,
 મળ્યા અરને કેદ કરી લીધા ત્યાંએ. અન્તર૦
 પુના પોલીસના મેકફરસન મેજર,
 તેમણે પેરાવ્યાં સાત જાણુને જાંઝર. અન્તર૦
 પંદરસોની કીમતના ધરેણા કેરી,
 પેરી લઈ જતાં હાથ કડી લીધી પેરી. અન્તર૦

પાયધોની સ્ટેશન પોલીસ ફરે,
 ચારે તરફથી બાતમી લાવે હેર. અગ્નર૦
 સીવીલ તેમ મીલીટરી અમલદરો,
 રાત્ર દીવસ ત્યાં ચાકરી ઉપર ધારો. અગ્નર૦
 જનરલ અજન લશ્કરનો ઉપરી છે,
 દ્રષ્ટી બીનસેન્ટ ને કુપરની જમરી છે. અગ્નર૦
 બલુન્ટેકેટ સોલજરોને સારૂ,
 એક બાબુએ ખાનાનું ચંદે તગાડું. અગ્નર૦
 દેશી પોલીસને જમવાની ગોડવણી,
 હિંદુ માહજન તરફથી બહુ શારી બણી. અગ્નર૦
 લશ્કર રેવાને માડવાઓ બંધાયે,
 ટ્રેમ કંપની પોલીસને બેસાડી બન્યો. અગ્નર૦
 બ્યારે બ્યાં જવું હોય ત્યાં ત્યારે,
 તેની શી કંઈ નથી લેતા ક્યારે— અગ્નર૦
 વેપારીઓની ઓશીસ નથી ખુલી,
 સુકર ને શનીવારે હુલ્લડમાં ફુલી. અગ્નર૦
 મ્યુનીસીપાલ ઓશીસને બેઠો સડે,
 હજડ જેવી જણાતી સારીલાજે ન બડે. અગ્નર૦
 સોલીસીટરને સ્કુલ માસ્તર બેડા,
 રહ્યા માલપર સંતાઈ ન ઉતર્યા હેડા. અગ્નર૦
 શેર અગ્નરને બંદર કામ કાળે,
 રહ્યું બંધ એવું હુલ્લડે ચલવ્યું રાળે. અગ્નર૦

મોટી મુખમાંની બહોળલાલી સઘળી,
એકદમ કોણુ બહોળે ક્યાં ગઈ છે પળી. બગર૦
રહ્યા દાણા દુણીને શાક બાજી વિના,
કેમ કહે ગીરધરલાલ આ હુલ્લડની બિના. બ૦

ગરબી પાંચમી.

(મહા કોપ થયો તે કળી કાળમાં જો—એ રાગ. ૧)
ઈંગ્રેજ સરકારને બેશક શાખાશ છે જો,
ક્યાં સેજમાંજ હુલ્લડનો નાશ છે જો. ઈંગ્રેજ૦
કોન્સ્ટેબલો ઇન્સ્પેક્ટરો બહાદુર જો,
સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટો મળી ફિતુર કર્યું ચૂર જો. ઈંગ્રેજ૦
લેફ્ટેનન્ટ અને કેપ્ટન કરનલે જો,
કેવી ખબરદારી રાખી તોફાની સ્થળે જો. ઈંગ્રેજ૦
મેજર જનરલને પેદલ તેમ સ્વારનું જો,
વોલન્ટીઅરને આરટિલરીએ મારનું જો. ઈંગ્રેજ૦
જેર દેખાડીને બાંડખોરો ઝાલિયા જો,
કાંઈ વખત ગોળી વાગે સ્વર્ગ ચાલિયા જો. ઈંગ્રેજ૦
દિવસ તેમ રાત વખત ફરતું સ્હેરમાં જો,
લશ્કર લાલ ભુરા ઝાલાવાળું સ્હેરમાં જો. ઈંગ્રેજ૦
જ્યાં જમાવ જુએ બાંડ તા કે દાવથી જો,
કરે શાંતી તરત શુરાતન સ્વભાવથી જો. ઈંગ્રેજ૦

કરનલ મેનરોનું કેવું થયું આપમાં બે,
વિના ઈંત્રેબે ઈંદીયા બજાંત સંતાપમાં બે. ઈંત્રેબ

ગરબી છડી.

(સાહે સાહે મુરત શેહેર મુંબઈ અલબેલી--એ રાહ)

ત્રિજા પ્રેસીડેસી મેજસ્ટ્રેટ, મીં દસ્તુરનો

બેઈ મુસલમાન ગાડીવાન, ઉભરો શીતૂરનો.

હિંદુઓએ ગાડીવાનને, માંડ્યો મારવા બ્યારરે,

મેજસ્ટ્રેટ સાહેબ જે બહાદુર કુદી પડ્યા ઝટ બદાર—ઉભ૦-૧

મુસલમાન મધ્યતને સલામત, પોંચાડવાને સંગરે;

જતા હતા મેજસ્ટ્રેટ પોતે, તેમાં એવો રગ.—ઉભ૦-૨

ઓળખી લીધા હિંદુઓએ, દસ્તુર સાહેબ આપરે;

માન આપીને નામ ન લીધું, ભુલે ખાધી થાપ.—ઉભ૦-૩

હાથ કોર્ટના જડજ પાંચમાં, મીં હકીમ નામરે;

તારદેવ પર બંગલે તેમને, ગયા હિંદુઓ મુદામ.—ઉભ૦-૪

ગરબડ કરતાં બંગલા આગળ, બેઈ હકીમે અવાજરે;

રીવોલ્વરનો ખારી પરથી, કીધો તે સુણુતાંજ.—ઉભ૦-૫

ત્યાંથી પણ મુજે મોડે સડ, હિંદુઓ ગયા ચાલી રે;

એ રીતે કેંએ પણ સમજુ, હિંદુએ મોકાણ વાળી.—ઉભ૦-૬

અસો પકાણુનું ટોળું આવ્યું, જકરીયા મોલ્લામાંયરે;

મીલીટરીના કલર સરજટે, કહ્યું કે વિખરી બાય.—ઉભ૦-૭

પડાણે લિંદુઓને છોડી, લીધાં લશ્કરી સ્વારે;
 ત્યારે તેમણે ગોળી આરથી, માર્યો આગેવાન દાર.—ઉભ૦—૮
 જખમી થયા ત્યારેજ પડાણે, દબી ગયા તતકાળે;
 સમજે નહીં કહેયી મૂરખ, કે કવી ગીરધરલાલ.—ઉભ૦—૯

ગરબી સાતમી.

(નંદકુંવરને નોતર્યા અલખેલારે—એ રાહ.)

આ હુલ્લડનો પોકારશે, તમે સુણજોરે
 પકડાયા છે જન આરસો, તમે સુણજોરે,
 સુધારવાના ધામમાં, તમે સુણજોરે
 સાતસોવીસ આરામમાં તમે સુણજોરે
 ચારસોએસી જેલમાં, તમે સુણજોરે
 છે લશ્કર તેની ટેલમાં, તમે સુણજોરે
 આ હુલ્લડમાં માર્યા ગયા, તમે સુણજોરે
 તે કુલે પાંત્રીશ થયા, તમે સુણજોરે
 એટલા ઉપર જુરી ભરી, તમે સુણજોરે
 બે જનતની છે અરાખરી, તમે સુણજોરે
 શનીવારની સાંજે, તમે સુણજોરે
 ઈસ્પીતાલ જમશેદજી અંદરે, તમે સુણજોરે
 દશ મૈયત પર કારોનરે, તમે સુણજોરે
 જુરી ભરી પણ આખરે, તમે સુણજોરે

ચોવીશમી ઉપર રાખી છે, તમે સુણુનેરે
 મુલતવી હકીકત ઝાંખિ છે, તમે સુણુનેરે
 તે પછી મુરદા પચીસની, તમે સુણુનેરે
 જુરી બરાઈ તે દીમની, તમે સુણુનેરે
 દાકતરના વીચારમાં, તમે સુણુનેરે
 ત્રણ મુવા ગોળી ખારમાં તમે સુણુનેરે
 બાવીસ સોટાના મારથી, તમે સુણુનેરે
 લડતાં સામસામા ખારથી, તમે સુણુનેરે
 હુલ્લડમાં મુઆ સૌ મળી, તમે સુણુનેરે
 સંખ્યા થઇ ચાલીશની બલી, તમે સુણુનેરે
 બાયલ એક્સોને સાંને, તમે સુણુનેરે
 નાખ્યા દવાખાને અને, તમે સુણુનેરે
 મલમ પટા કીધા ઘણા, તમે સુણુનેરે
 ગયા છવ ત્યાં સતર તણા, તમે સુણુનેરે
 ધી ટાઇમ્સ ઓફ ઇન્ડીયા વિષે, તમે સુણુનેરે
 છપાઈ હકીકત આ દિસે, તમે સુણુનેરે

ગરબી આહમી.

(મળજો મળજો મળજોરે મારા શામ કાલે મળજો—એ રાગ.)

ત્રાસ છે ત્રાસ છે ત્રાસ છે રે મુખધમાં બારે ત્રાસ છે,
 સરકારનો બહુ વિસવાસ છે રે. મુખધમાં—ટેક.

મુસલમાનના પાડોસમાંથી,	
નીકળ્યા હિંદુઓના વાસ છેરે.	મુંબઈ
બચવાળાં ઘર છોડીને જતાં પણ,	
સાથે ચોકીદાર ખાસ છેરે.	મુંબઈ
સરકારે પછી સીપાઈ મોકલવા,	
ના કહી સ્થીર નીવાસ છેરે.	મુંબઈ
ખીકના માર્યા ખારી ખારણાં,	
અંધ રાખેને ઉદાસ છેરે.	મુંબઈ
રસ્તાઓ ઉપર કચરો પડેલો,	
વળાઓ ન તેની કુવાસ છેરે.	મુંબઈ
હલાલખોરને ઝાડુવાળાઓ,	
નકામાં બેઠાથી નાશ છેરે.	મુંબઈ
માર પડ્યાની ધાસ્તી તેવી,	
કેદ પકડાવાની કાસ છેરે.	મુંબઈ
ગટરો વગેરેની દુરગંધીથી,	
હવા બગડી ક્યાં હુલાસછેરે.	મુંબઈ
અંગરેજને પારસી લોકોને,	
ખોરાકનું સત્યાનાશ છેરે.	મુંબઈ
દરિયાની પેદાશની ભાજ,	
તે પર રહે ધરીઆસ છેરે.	મુંબઈ
ખીજ બધી તંગીની સાથે,	
હજમની અછતની કડવાસ છેરે.	મુંબઈ

અડચણ ખાનપાન ફરવા ફેરી,
વેઠી યૌ નાહા આસપાસ છેરે.

મુંબઈ.

દોહરા.

- અરાડસો ત્રાણૂ તણો અગષ્ટ માસ પ્રમાણૂ,
મુકરવાર અગિઆરમી, મુંબઈ હુલ્લડ ગ્તણૂ. ૧.
- દિવસ દિવાસાનો લહો, સમય ખરો મધ્યાન;
દીન જગાવીને કર્યું, મુંસલમાને ધમસાણૂ. ૨.
- જનુનનૂ ફળ આખિયું, સમજ્યા મુસલમાન;
હિંદુએ પણ આ વખત, ઠીક પકડાવ્યા કાન. ૩.
- વળે એટલેથી કદી, મુસલમાનને સાન;
તો ગિરધર રેશે મુખે, એમ બને અનુમાન. ૪.
- ખખર પત્ર વાંચી રચ્યા, ગરબા છંદ રસાલ;
નરનારી ગાશે પ્રિતે, કે કવી ગિરધરલાલ. ૫.

ખંખાત અને પેટલાદની રહેલવા.

પદ. રાગ શામકટ્યાણૂ.

હે વરદ વિભુ પરમપ્રિય પ્રભૂ;
તારિ દયા દ્રષ્ટિ થકી અહીં સદા નિભું; હે.
ધર્મ કર્મ નીતિ ગુણુ એમાંનું કંઈ,

જાળનો નથી રહું છું નામ તુંજ લઈ હે.
 ધામ ગામ વિષમ દામ સાંજને સવાર,
 ક્ષેશ સમય કૃપ્ત કૃપ્ત કહું છું કરજે સાર હે.
 શરિર નિત્ય સ્વરથ રાખિ બક્તિ જ્ઞાન આપ,
 અચળ અવધી સુધી ધણ તૃપ્તા પાસ કાપ. હે.
 રંક છું નિશંકનાય પ્રતિત તારિએ,
 ચરણ શરણ ગિધરને ના વિસારિએ. હે.

નજમુદ્દિલા મુમતાઝુલમુલક મોમિન ખાનખાહાદુર દિલાવરજંગ
 મિરજાં જાફરઅલીખાનસાહેબ ખંખાતના નવાખના
 દરબારની કવિતા.

કુમરી.

ક્યસરે દિંદ મહારાણી વિકટોરિયા સાલગિરે દરબાર તણી—ટેક
 કિત્સાહ સદિત તારિક કરવા ચિત વૃત્તિ આતુર થઈ છે ઘણી.
 પ્રાચિન પુર અંદર સુંદર આ મુગલાઈ બાદશાહત માંહી,
 આવીસમી મેની બુધવારે હતિ એજ મમસ્થિતિ જાહિ—ક્યસરે.
 પેહ્લેલી પ્રતીના પ્રતિષ્ઠિત મારા મિત્રે પ્રાત સમે સારી,
 સુચના અમને આપીકે કપડાં પેરી કરો તૈયારી—ક્યસરે.
 ઘોડાગાડિમાં સ્વાર થઈ અમે આવ્યા દિવાને આમ જહાં,
 જેની સનમુખ સુંદર વાડી હોજ કુવારા ઉડતા અહા—ક્યસરે.
 દક્ષિણ બાજુથી જતાં જણાઈ દાર ઘોડે સ્વાર રોપ સરી,
 જેઓએ લશ્કરી રીતસર તરવાર હસ્તે નખ ધરી—ક્યસરે.

વિશાળ દિવાનખાનાની રચના મન પ્રસન્ન અને એવિ સારી.
 મધ્યે તખ્ત સોનેરી હતુ આગુઓ ઉપર ખુરસી ન્યારી—કયસરે.
 બિછાયત ગાલિયા લિલાની વળી છતે જાડ હાંડી જૂલે,
 તખ્ત ઉપર મહારાણીએ આપેલ નિશાન બલક ફેતુ અમુલે—કયસરે.
 હાંબિલશ તેમજ મોગલ શાહને બાનુઓની છપ્પી રાગે,
 અમિર અધીકારીને અહરથો સમય ઉપર આવ્યા આજે—કયસરે.

ગરખી.

(ગીરધારીના રાગે.)

પ્રિય મારારે, વાત વિદેશ ઉચ્ચારે, સુણી ચિતકું હરખશે તારે—ટેક.

એકાએકજરે, જતું સ્તાંભપુર ધારી;

લીધી દીકરી પેટલાદની સારી.

તણુ તાસેરે, બળદ ગાડી વિચારી;

પીડા તાપને દીધી વિસારી.

કુલ.

જતા વેગે બળદો અતીશે,

જાડ પાન હોરે મન હીસે.

શેહેર આવ્યું રે, થતાં સદજ અંધારે

સુણી ચિતકું હરખશે તારે.—૧

રાવ સાહેબરે, અહરથ ધણા શુશુલાળા;

થયા તેમને ઘેર શુખાળા.

ફિત દાદશરે, રહીને રંગ નિહાળ્યા,

દેવ દરશન જન રૂપાળા.

કુરૂ.

કીધા દિદાર નવાળ દરબારે,
ખાં સાહેબ ફકરદીન પ્યારે,
મુલાકાતેરે, માન મળ્યું બહુ સારું—
સુણી ચિતડું હરખશે તારું.—
નવી શાળારે, વિદ્યા ઔપધ ફેરી,
છે સરસ દિવાન કચેરી—
નારેશરે, ઉપર વાડી બહેરી,
આંખા ઉપર ઝુલી રહી ફેરી—

કુલ.

મન પ્રસન મહેલ મહેના, ઉડે જ્યાદત જ્યાં દિન રેના
નરનારીરે, દરશન જેનું અતી પ્યારું,
સુણી ચિતડું હરખશે તારું.—૩
લઘુ બંધુરે, રાવસાહેબના રડા;
તેની જોડે જહાર રંગ ઉડ્યા.
નિશે નીકળ્યારે, નીકા નદીમાં ખુડ્યા,
થઈ સવાર બોલ્યા સૂડા—

કુલ.

આવ્યા પેટલાદ મધે જ્યારે
મળ્યા પોપટ શાહને પ્યારે
સમી સાંઝેરે, શિવ દરશન કર્યું સારું
સુણી ચિતડું હરખશે તારું.—૪

છંદ.

રથજી રમણ્યતાની છટા વિદિત ક્યમ કરવી,
 મનમોહન સુંદર ઘણી પ્યારી મન ધરવી. ટેક.
 પુર જ્હાર સમિપ પરમાણિયું છે સર સુંદર,
 યોગમથી બાંધેલું ઉપયોગી એકંદર—
 તે પછિ માર્ગ છે આંબલિઓની અંદર.
 જે ઉપર કૂદતા અને ખેલતા બંદર.
 ઋતુ શ્રીષ્ઠ સમય સંધ્યાનો બને ત્યાં મનહર
 રસિયા જન દરશન સાર કરે સહ દરદર—
 જળ ભરિત રામ કુંડ ચુનાબંધ આરાપર,
 સ્ત્રી પુરૂષ ન્દાયને ધુએ લહીમન સાગર—
 બેઠકપર રસિયા વાતો કરે કંઈ ગરવી
 મનમોહન સુંદર ઘણી પ્યારી મન ધરવી—૧
 શિખરબંધ દેવાળય શોભા સારી,
 બ્યાં રામનાથ માહાદેવ વિશ્વહિતકારી—
 એકાંત અનુપમ જ્ઞાન ભક્તિ ભયહારી,
 કરવાની આવી સરસ જગા બલિહારી;
 દિન બીજે કાળકા માતાજી જયકારી;
 કરી પ્રીતે દરશન સ્તુતી નમ્ર ઉચારી,
 એ પણ અતિ હિતમ જગા જણાઈ ન્યારી,
 પુરમાય વિશાળ નિશાળ કચેરી સારી.
 નવી નોકદાર તરેવાર હવેલી પ્યારી,

મણિભાઈ દિવાન ખ્દાદુરની બાઈએ વારી.
પુરની ઉજળામણુ પેલી પ્રતીની નરવી,
મનમોહન સુંદર ઘણી પ્યારી મન ધરવી—૨

રૂક્મણી હર્ણ.

બરાનપુરી રાગનો ગરબો.

પ્રથમે પ્રણમું શ્રી ગોપાળ, દેવકીનંદન દીનદયાળ,
સંકટ સમે લે સભાળ, નીજ બાળતણી.   ૨૬.
રૂક્મીણી વીવાલનો રંગ ખ્યાલ, લઈને ગરબાની નવી ચાલ
કરું પદ બંધ રસાળ, સાર માત્ર વરણી.
નગર વીદર્ભ રસાળ, ભૂપ બીષ્મક કૃપાળ,
સુતા તેની કંન્યાકાળ, પામી રૂક્મણી.
રાજ દાર જે વીશાળ, મુની નારદે એક કાળ,
કૃષ્ણ સંગે વેવિશાળ, હતી વાત બણી.

સાખી.

તે દાડાનું અંતરે, હતું કૃષ્ણનું ધ્યાન;
કંન્યાને તોપણ નહીં, રાખ્યું ભાઈએ માન.
એવા ગોવાળાને કેમ, વરે હું સરખાની બેન,
ખાતો માખણ ચોરી જેમ, મતી ચોરતણી.   પ્રથમે.—૧
રૂક્મીણે તીરસ્કાર, કર્યો કૃષ્ણનો તેવાર,

કહ્યું ગાયોનો ચારનાર, નહીં બેન વરે-
 રાજ કુળમાં અધીકાર, એવા દમઘોષ કુમાર,
 શીશુપાળ છે નિરધાર, જેથી અંતર દરે.
 લખી કંકાતરી સાર, કયો મંડપ તૈયાર;
 જન ઉતારાનો ઠાર, અન્ન જળ ત્યાં ભરે,
 જેટ પુત્રે એ પ્રકાર, ફેરવ્યો પીતાનો વીચાર;
 લહ્યું કંન્યાએ જે વાર, નયને નીર ઝરે-

સાખી.

પુરુષોત્તમ પ્રભૂ પર હરી, તેડ્યો કૃતાંત કાળ;
 દુશ્મન નીવડ્યો ભાઈ તો, પ્રભુજી લ્યો સંભાળ-
 લખ્યો રૂક્મીણીએ પત્ર, ગોકુળપતી સિરછત્ર;
 કાલે પધારજો અત્ર, નિજ દાસી ગણી- પ્રથમે.—૨
 જન્મ જન્મની છું નારી, હું તો કૃષ્ણજી તમારી;
 જે જે મુકતા વીસારી, કહું શીર નામી.

ભક્ષ સિંહનું વિચારી, કાળ શીયાળે છે મારી, ગર્વ દુષ્ટનો ઉતારી,
 લેજો ગરૂડગામી, સકેત વીનતી છે મારી,
 અંબા મંદિરે પધારી, એજો હસ્ત શ્રી મુરારી, રેહેશે નહીં ખામી
 કદી નહીં મળશે ગિરધારી, તજીશ દેહ નિશ્ચય મારી;
 માટે સ્તુતી આ સ્વીકારી, લેજો બહુ નામી.

સાખી.

૪૬ વિપ્ર કર આપિયો, પત્ર કરગરી બાળ;
 મુરજી ગોવિંદ હસ્તમાં, દેજો જઈ તતકાળ.

કન્યા ચિંતાનો કર ત્યાગ, મેળવી દઉં પ્રભુ મહા ભાગ;
 એવો કંચનપર અનુરાગ, લીધી મ્હોર ગણી. પ્રથમ.—૩
 હરી ભટ જોતું નામ, મનમાં કે છે થયું કામ,
 ધન જઈને મુંડું ધામ, પછી જવાશે સહ.—
 ઘડપણ આવ્યું છે તમામ, નથી ચાલ્યા કેરી હામ,
 શું જોઈને સોંપ્યું કામ, ભાન કન્યાનું ગયું.
 છોટે દારીકાં છે ગામ, ક્યારે પોંચાશે શ્રીરામ;
 જહા નીચે જઈ આરામ, કીધો કામ રહ્યું.
 અંતરયામી ધનશામ, લહ્યું ભટે મુકી મામ,
 મારે કરવું પ્રીયા કામ, જોઈએજ ગયું.

સાખી.

પ્રખળ શક્તી પરમેશની, વિપ્ર ઉઠાવી લીધ;
 મુક્યો દારિકાં ગોંદરે, ભક્ત રહાય ઝટ કીધ.
 લોચન ઉઘાડી તે હામ, જોયું ભટે કંચન ગામ,
 પુછ્યું ગામનું ત્યાં નામ, દારામતી સુણી. પ્રથમે.—૪
 અચરત સરખી એ તો વાત, આમણ કે છે મન સંગાથ;
 ચાલ્યો પુરીમાં સાક્ષાત, બણી ઉતાવળે—
 દોડ ગાઉમાં તો ગાત્ર, મારાં થાક્યાં દીનાનાથ,
 ઉઘ્યો હતો ધસધસાટ, છાંયાં ઝાડ તળે—
 દુર્ભાગ દેહે વાળ્યો દાટ, કાપી કેટલી મેં વાટ;
 હસ્તી અશ્વ દોણ માત્ર, માન મુકી પળે.
 નિશ્ચય ચાલ્યો ત્વરા સાથ, તેથી થાક્યા પગ ને હાથ,

કીધા વિના તપાસ, સુતો આજ રથજે-
સાખી.

આંખ ગળે તેથી નહી, સૂઝ્યું મુગ્ધને રહેર;
આવી પોંચ્યો અવસરે, કન્યા કરશે હેર.
ઉઠી ચાલ્યો પુરી માંય, ધામ પ્રભુના છે ન્યાંય;
આવી ઉભો રહ્યો ત્યાંય, જોતો શોભા ધણી. પ્રથમે.-૫
દારપાળે પુછ્યું ન્યારે, હરી ભટ બોલ્યા ત્યારે;
પત્ર કૃપ્તજીને મારે, દેવો ત્વરાએ.
પત્ર લક્ષને પ્રતીહારે, આખો પ્રભુજીને પ્યારે;
લહી અક્ષર મુરારે, દાખ્યો ઉરમાંએ-
વિપ્ર તેડાવીને ત્યારે, પુછ્યા કુશળ સમાચારે;
વાંચી પત્ર વિશ્વાધારે, આખી આજ્ઞા એ-
રથ કરો ઝટ તૈયારે, જતું વીદર્ભ અમારે;
બળભદ્રજી તમારે, આવતું ત્યાંએ-

સાખી.

સેન્ય સાથ યોદ્ધા સહ, આવી પોંચજો સાર.
યુદ્ધ થશે નિશ્ચય બહુ, લગાડશે નહીં વાર-
હજીવર બાતે હરી ભટ, રથમાં ખેસાડીને ઝટ,
ખેડશે રથ વેગે કટ, અતી આતુર બણી. પ્રથમે.-૬
વિકલબરનો એવા પાણી, વ્યાકુળ થઇ કન્યા સ્થાણી,
કહે રૂખમણી વાણી, સખી શુરે થયું.
શું સૂતો સોડ તાણી, કેમ નાવ્યા પુરૂષ પુરાણી,

કે કે પત્રીમાં ચુક જાણી, મન ખાદુ થયું—
 હામાં કરજો ચક્રપાણી, કદી ભુલ્યો હોય મુજ પાણી;
 દોયલી વેળા મારી જાણી, કરો ઝટ આવવું—
 ચતુરા ચડી ગૈ અટારી, દીસે કે કરતાં મુરારી,
 એવે દીહી રજ બારી, જેથી નભ આવર્યું—

સાખી.

ચિંતા ગઢ હરખી ચિતે, લખી રથમાં રણુછોડ;
 પ્રાણનાથજી પધારિયા, નમી કન્યા કર જોડ.
 સખી આવ્યા સુંદર શામ, વીંધે કીધું ભલું કામ;
 પૂરી પડશે મારી હામ, લાવ હારમણી. પ્રથમે.—૭
 વાડી બીધમક ભૂપ તણી, તેમાં ઉતર્યા ચક્રપાણી;
 સેન્યા યાત્રવની ઘણી, હરીને આવી મળી—
 વીદર્ભ મધ્યે વાત જાણી, સામા ગયા બાઝ્યમાની;
 રાયે પૂછ્યું જોડી પાણી, પ્રસન થયા સાંભળી.
 કષ્ણજીએ કહી વાણી, વરના મોશાગિયાં લ્યો જાણી;
 કરવું મોશાળું પ્રમાણી, ખ્હાને લઈ શું મળી—
 સગા શીશૂપાળના જાણી, રાએ હર્ષ ઉરમાં આણી,
 દરસાવ્યાં અન્ન પાણી, મર્મ શક્યા ન કળી.

સાખી.

કરી સરભરા કૃષ્ણની, ભૂપ વળ્યો પુર માંય;
 જોષ્ટ પુત્ર સામે મળ્યો, વાત કેવી ત્યાં થાય.
 કે જે રૂકમૈયો પીતાને, કૃષ્ણ હજધર આવ્યા સાને;

યશે બ્રહ્મમાં તોફાને, સુધ રાખવી ઘણી.   પ્રથમે.-૮
 રાગ બોલ્યા આવી જનન, દેવા મોશાળાનું માન;
 ગ્રેમે આપ્યાં અન્નપાન, માદવ સેનાને-
 સુણતાં વ્યાકુળ થયા પ્રાણ, કુંવર કે છે વાળ્યો માણ,
 કૃષ્ણ લેશે વરના પ્રાણ, તમને નથી બાને-
 જુદાપણે ખોઈ સાન, કરતા દરે નુકસાન,
 મરતા હો તો રહેમાન, સુણો છો કાને-
 પ્રજા પુરતી ગદ્ય દરશને, નીરખી કૃષ્ણ યદ્દ પરસને,
 કન્યા જોગ એ વર ધને, કેતી વળી રથાને-

સાખી.

પ્રભુના રવરૂપ ગૂણની, પ્રજા પ્રશંસા ગાય;
 ઈશ્વર પાસે માગતી, શિશુપાળ પાછો જાય.
 વરજો રૂકમણી કૃષ્ણને, દીપે જોડુ રૂપ સાવણ્યે;
 બાળ યોવન એવું બણે, પ્રજા હરખી ઘણી.   પ્રથમે.-૯
 અશ્વે શીશુપાળ ચડ્યો, મુગટ માથેથી ખસી પડ્યો;
 બ્હેમ મનમાં લાંથી પડ્યો, કૈંક વીધન થશે.
 કે છે જરાસંધ ફાંકડો, પૃથ્વી આખીને હું નડ્યો;
 રાય શુકનનો શો ધડો, સારાં વાનાં હશે-
 જનમોશ પુર ગડગડ્યો, સામો રૂકમણો દડબડ્યો;
 વર પાસે જઈ બડબડ્યો, ગોષ આલ્યા મીષે-
 ચીચરવડો ઊરમાં પડ્યો, વર કે છે જોગ નડ્યો;
 આપણુ પેલાં આવી અડ્યો, કંસ રીપુ રશે-

સાખી.

શીશુપાળની જનને, ન મળે અન્ન લગાર;
 ભૂખ્યાં બાળક ટલવળે, વ્યાકુળ નર ને નાર.
 રૂકમૈયો ઉતાવળ કરે, વેલી વેલી ખેન વરે;
 પછી ભય કાંઈ ન રે, ગયો કન્યા બણી. પ્રથમે.-૧૦
 ખેની મંગળ ભૂણુ ધરો, મારી આજ્ઞાને અનૂસરો;
 વ્યર્થ મંદિરમાં નહિ ફરો, લગ્ન વેળા યઈ.
 વેગે શીશુપાળને વરો, ભૂપતી છે હર્ષ ભર્યો,
 અતીકાળ સાને કરો, ઘટે કેવું નહીં-
 ત્યારે ખેની બોલી ખરો, તુજ સરખો હેતુ વીરો,
 જોવો પ્રકાશતો હીરો, મૂલ જોવું નહીં-
 સજી સણગાર સારો, અંબા પૂજનનો મારો
 ફર નીમ વીરા પુરો, વેલી આવું જઈ.

સાખી.

રૂકમૈયો કહે આ સમે, ઘટે ન જાવું ખહાર;
 આવ્યા છે યાદવ બહુ, લુચ્છાના સરદાર.
 ઉન્મત કૃષ્ણ ને બળરામ, વીદન ફેરાં કરે કામ;
 ચાકે કચડાવ્યું છે ગામ, રાખો ખીક બણી. પ્રથમે.-૧૧
 કન્યા કહે વીરા વાત, સુણો કહું તે સાક્ષાત;
 મને અરકાડે હાથ, એવો કોણુ હશે-
 બળ તમારાની ખ્યાત, જતાં યશે મોટી ધાત,
 એવી સરમની વાત, કહો કારણ કરો-

ગવેં કુસુમું ભાષ્યનું ગાત્ર, રામ કૃષ્ણ કોણુ માત્ર;
કરવા અંબિકાની જાત્ર, જાની રંગરસે.
યોદ્ધા આપું તારી સાથ, નિશંકપણે પૂજી માત,
વળજે મંદિરે સાક્ષાત, કહી અધર ડસે—

સાખી.

સખી સમાણી સંગ લઈ, રૂકમીણી નીકળ્યાં જહાર;
શસ્ત્ર સજી યોદ્ધા ગયા, રક્ષણ કરવા સાર.
કન્યા લક્ષ્મીનો અવતાર, તેની શોભા અપરં પાર;
તોએ સેજે સણગાર, વાત કહું વરણી. પ્રથમે.--૧૨
કંચનમણી ભૂષણુ સાર, સિરકેશે તેની જહાર;
ગોકુળાનો ઝણુકાર, ટીલડી બાજે—
નાકે વાળી છટાદાર, કંઠે કંચન મોતી દાર;
લોલક કરણુ મોજર, રૂપ હદ વાજે.
દ્રગે અંજન અણુસાર, પાને અધર રંગદાર,
તારા ટપકીનો ચળકાર, ચળકે ગાસે—
હુદ્રધંટિકા રણુકાર, કડી અંબરથી નાર;
નીરખે બિપજનવે પ્યાર. લટકતી ચાસે—

સાખી.

નેપુરાદી ચરણે રહ્યાં, સુંદરતા કરનાર;
લલિત લક્ષણે શોભતી, સખી મંડળમાં સાર.
આવ્યાં અંબાને દરબાર, ઉભી રખેવાળની દાર,
પેડી મંદિરમાં સકુમાર, પુજા સામગ્રી ધણી. પ્રથમે.--૧૩

કુમકુમ કેશર કુલહાર, ધૂપ દીપ નૈવેદ્ય સાર;
 પુન્ન કરી નમસ્કાર, રહી પ્રેમે કરી.
 અંમે અખિલ વિશ્વાધાર, મેળવો શ્રીકૃષ્ણ ભરતાર;
 માણ કરજો એ ઉપકાર, માયું ફરી ફરી.
 અંબા વીનવી આવ્યાં ખહાર, યોગમ નજર કરે સાર;
 એવે દીકા દેવમુરાર, છપી ચિતમાં ફરી.
 ઉભાં રક્તમણી જે ઠાર, રથ વસુદેવ કુમાર;
 લાવ્યા તાં ન લાગી વાર, માયા એવી કરી.

સાખી.

સખી સર્વ ધનશામને, જોતાંમાં તતકાળ;
 ચક્રિત મોહથી થઈ રહી, પડ્યા પૃથ્વી રખવાળ.
 શ્રીકૃષ્ણે રખમણી હાથ, ઘડીને લૈ લીધાં નિજ સાથ;
 રથે બેસાડીને વાત, પુછી કુશળ તણી. પ્રથમે.-૧૪
 હરીએ કીધી અશ્વને સાન, ચાલ્યો રથ તણને સ્થાન;
 તેની પાછળ ચાલવ જનન, સૈન્ય સાથે પળી.
 કરીને હર્ષુ જોકુળ કહાન, ચાલ્યા પછી આવ્યું જ્ઞાન;
 રખેવાળે કર્યું જાણુ, રક્તમૈયાને મળી.
 તેણે પણ કીધું જ્ઞાન, વાળી લાવું એન નિદાન;
 તોજ મુંકું પગ આ સ્થાન, લેજો મનમાં કળી.
 ચડ્યો મુદ્દે થઈ સાવધાન, સંજે શીશુપાળ રાજન;
 ચોદ્યો જરાસંધ મહાન, કાંતી મુખની ટળી.

સાખી.

રૂકમૈયે ઝખી કેશનું, કંઈ શબ્દે અપમાન,
 એન મારીને લઈ પળે; ધિક્ક પરાક્રમ જાણ.
 સુણી વાણી સામા થયા, પ્રાણ કુપ્ટોના ત્યાં ગયા;
 પ્રવાહ રૂધીરના બહુ વહ્યા, સેના અમુરની હણી. પ્રથમે-૧૫
 શીશુપાળે માર ખાઈ, નાસી ગયો લજવાઈ,
 તેને જરાસંઘ કહે કાંઈ, નહીં શરમાવું.
 યુદ્ધ ધર્મ ક્ષત્રીબાઈ, મરે મારે હારે ક્યાહીં;
 તેના શોકમાં દબાઈ, ક્ષિણ નહીં થાવું-
 રૂકમૈયો જાએ ધાઈ, બાણ મારે કરી ચપલાઈ,
 અંતે ગયો તે સપડાઈ, લલ્લું મરી જાવું.
 કૃષ્ણ કાપે મસ્તક સાહી, કહ્યું રૂપમણીએ ત્યાહીં;
 સ્વામી એતો મારો બાઈ, ઘટે નહીં આવું.

સાખી.

શ્રીકૃષ્ણે તવ છેદ્યાં, અરધાં દાઢી મૂઝ;
 રથ પાછળ બાંધી લીધો, જાણી કુયુધી તુઝ.
 એવે આવ્યા હજધર ખાત, જોઈ રૂકમૈયાની જાત,
 કહ્યું કૃષ્ણને સાક્ષાત, કરી દુરદશા બણી. પ્રથમે-૧૬
 એ તો શાલક તમારો, વળી વેવઈ અમારો;
 ક્ષમા કરી દોષ બારો, જાવા દો એને.
 લહી બાઈનો અણસારો, છાડ્યો રૂકમૈયો નડારો;
 પગે પડાવીને કાડ્યો, હસ્યા રૂકમણી નેને-

મૂળ માધવ ગામે સારો, સાથ જનદાવ પધાર્યો
 લગ્ન દિવસ નિરધાર્યો, આનંદ ચહેને.
 વહુ વરના મળીને ચારો, માત તાત આવ્યાં ધારો;
 સમારંભ થયો સારો, ન કેવાય વેણે.
 રીત ભાતને આચારો, બોજન ભારી સણગારો;
 ગાન તાન વાદ્ય હજારો, રંગ દીન રેને.

સાખી.

પરણી ઉઠ્યાં પ્રેમથી, કૃષ્ણ રક્ષમણી જોડ;
 આનંદ્યા નરનારી સહ, પોંચ્યા મનના કોડ.
 ગરબો વાંચે સુણે ગાય, કિલ્લવિપ તેના કોટી જાણે;
 સદા શ્રીકૃષ્ણરે રહાય, ગિરધરલાલ ભણી. પ્રથમે.—૧૭

સમાપ્ત.

